

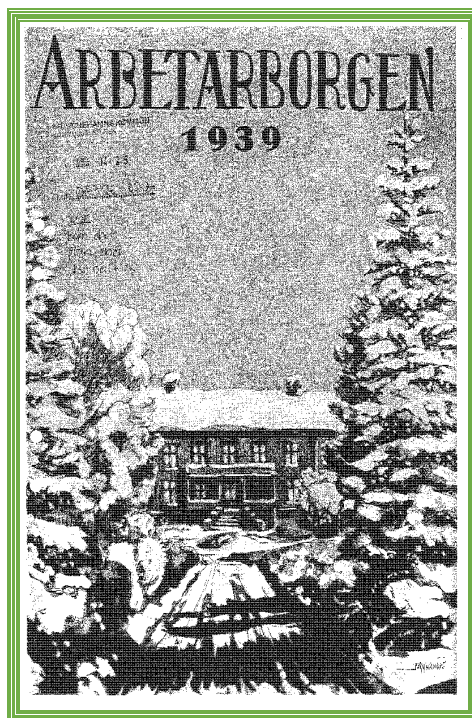
GRÖNOMRÅDET KRING PRESTERUDS HERRGÅRD

-

RAPPORT INVENTERING OCH BEDÖMNING AV NATURVÄRDEN VID DETALJPLANERING AV NORRA SKYMNINGEN

Stefan Johansson,
Planeringsavdelningen, Kristinehamns kommun

Version 2020-11-17

SAMMANFATTNING

Grönområdet kring f.d. Presteruds herrgård inventerades översiktligt under våren 2006 i syfte att då ge ett förslag till vad man kan göra med det område som omgärdar den f.d. herrgårdsbyggnaden. 2006 kunde man se att en stor del av området utanför själva tomten för herrgårdsbyggnaden utgjordes av en blandskog och ett större antal stora lövträd och flera lövskogsridåer. I den norra delen fanns det bl.a. några stora bokar och ekar. "Skogen" i området bedömdes då att tills vidare bevaras så intakt som möjligt och huvuddelen av området i princip lämnas orört. Skötselåtgärder i skogen skulle i princip gynna ek, bok och ädelgranar. Närmast infarten och huvudbyggnaden var rekommendationen att området här skulle skötas som park och en stig runt området göras i ordning och skyltning genomföras. Vad gäller utsikten mot sjön så skulle den i huvudsak erhållas kring bryggan där ökad öppenhet i vegetationen föreslogs.

2020 har området åter inventerats vid vidare detaljplanering av området norr om själva herrgårdsbyggnaden. Denna detaljinventering har gjort bilden av naturvärdena klarare och analysen av biotopernas känslighet för rekommenderad målbild för åtgärder bättre. För några igenvuxna biotoper av idag föreslås ökad skötsel och vård, restaurering för någon, medan för någon där bevarandevärdet är högt, föreslås få ett skydd.

Höga naturvärden i den nordvästra delen av området där det finns en naturskogsartad ädellövskog (bok- och ekskog) av nyckelbiotopskaraktär liksom ädellövsalléer med biotopskydd. Skogen bör här bevaras.

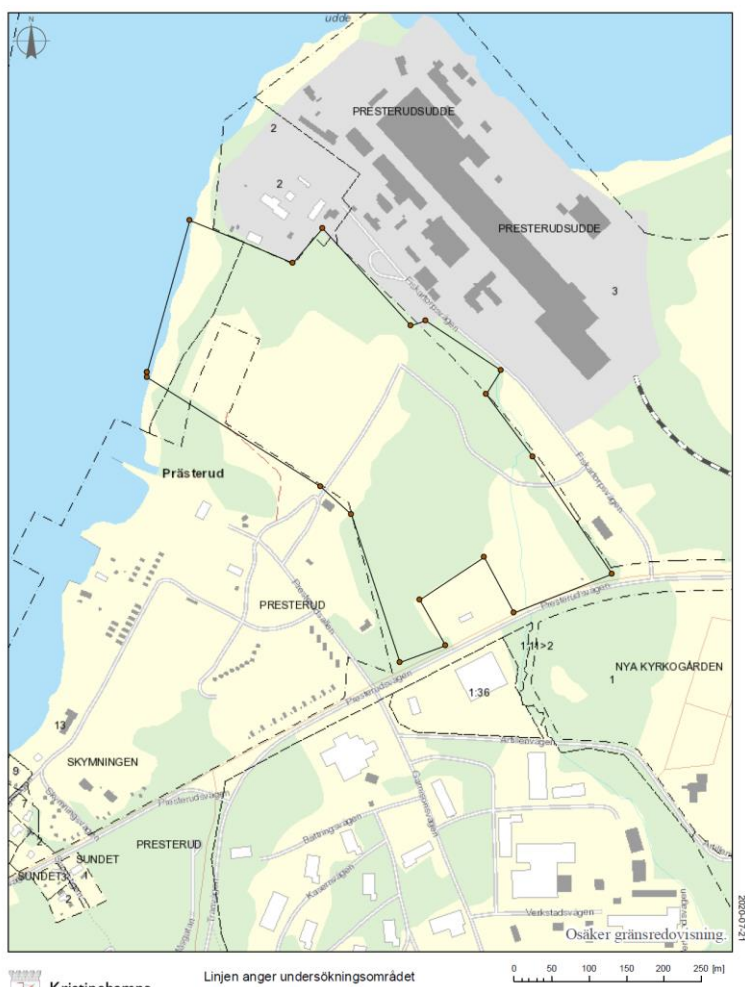
Höga naturvärde finns i några jätteeckar och stora ekar i den ensidiga allén med ekar, björk och några alar intill stranden i södra delen av området. Allén är i sig biotopskyddad. Stranden bör restaureras för att gynna naturvärdet av de stora lövträden och öka naturvärdet genom öppet vatten. Vassen utanför stranden bör till största del tas bort.

Höga naturvärden finns även på den rullstensås som löper i väst-östlig riktning genom området i norr. Här finns rester av stengärdesgårdar som är biotopskyddade. Åsen har högt värde för faunan i området. Skogen här bör bevaras och skötas naturvårdsinriktat (områdena H och I) och och/eller delvis som naturpark (område J)

I övrigt bedöms det som att naturområdena har låga eller mellanhöga naturvärden som kan utveckla högre värden om naturvårdande skötsel görs för att på något sätt gynna ädellövträd och naturpark, och där känsligheten mot påverkan av infrastruktur och bebyggelse, liksom skador av sådana åtgärder på naturvärden, totalt sett bedöms som låga och lägre än i de områden där höga naturvärden finns enligt ovan.

INLEDNING

Grönområdet kring f.d. Presteruds herrgård inventerades översiktligt under våren 2006 i syfte att då ge ett förslag till vad man kan göra med det område som omgärdar den f.d. herrgårdsbyggnaden. 2006 kunde man se att en stor del av området utanför själva tomten för herrgårdsbyggnaden utgjordes av en blandskog och ett större antal stora lövträd och flera lövskogsridåer. I den norra delen fanns det bl.a. några stora bokar och ekar. "Skogen" i området bedömdes då att tills vidare bevaras så intakt som möjligt och huvuddelen av området i princip lämnas orört. Skötselåtgärder i skogen skulle i princip gynna ek, bok och ädelgranar. Närmast infarten och huvudbyggnaden var rekommendationen att området här skulle skötas som park och en stigen runt området göras i ordning och skyltning genomföras. Vad gäller utsikten mot sjön så skulle den i huvudsak erhållas i huvudsak kring bryggan där ökad öppenhet i vegetationen föreslogs. 2020 har området åter inventerats vid vidare arbete med detaljplanering av området norr om själva herrgårdsbyggnaden.

Undersökningsområdet Norra Skymningen 2020.

METODER

I den här rapporten redovisas en inventering och bedömning av områdets naturvärden. Naturvärden här är inte detsamma som upplevelsevärden eller gestaltningsvärde utan värden som har med biologisk mångfald och naturvård att göra, d.v.s. värdet för fauna och flora, djur

och växter, och med koppling till den lagstiftning som finns kring känslig, hotad och skyddad natur.

Rapporten från 2006 har studerats och områdets natur har åter inventerats i fält (se kartan på området ovan). Omfattningen har varit cirka en gång per vecka mellan början av april t.o.m. vecka 25 juni 2020 för att i mer detalj kartlägga biotoper eller naturtyper, samt flora, jämfört med inventeringen 2006, samt få en bild av djurlivet. Ett besök gjordes även i vecka 29. Värderingen av områdena för djurlivet har gjorts genom att kontrollera den fågelinventering som gjordes 2008 och genom egna observationer i fält, både dagtid, tidig morgon, kväll och natt under inventeringsperioden. Fågelinventeringen 2020 har gjorts såsom linjetaxering genom att gå längs en bestämd linje intill stranden, genom skogen i nordväst, på åsen liksom genom ”storskogen”. Fåglarnas förekomst och artrikedom anses därmed spegla den artrikedom som biotopernas fauna i sin helhet har. Observerade fåglars hotstatus har kontrollerats via artdatabankens artfakta samt skyddsvärde i artskyddsförordningen.

Biotoperna har klassats utifrån **klass 1** (högt naturvärde) enligt:

- 1) De biotoper som har biotopskydd enligt miljöbalken (Naturvårdsverket 2020b),
- 2) Biotoper som kan skyddas med biotopskydd av kommunen (Naturvårdsverket 2020b),
- 3) Biotoper med nyckelbiotop-status (Naturvårdsverket 2020b och Skogsstyrelsen 2020b)
- 4) Objekt (t.ex. jätteträd, mycket gamla träd och grova hålträd) som har särskilt skyddsvärde enligt miljöbalken (Naturvårdsverket 2020 c).
- 5) Innehåll av skyddade arter (Naturvårdsverket 2020 a) som behöver särskild hänsyn

Dessutom **klass 2** (mellan eller allmänt naturvärde): De biotoper som har relativt högt naturvärde *i området* och som på sikt – kanske decennier – bedömts skulle kunna nå nyckelbiotopklass eller höga naturvärden om biotopen får utvecklas i en riktning med naturvårdsanpassad skötsel (s.k. NO- eller NS-mål enligt Skogsstyrelsen (1999).

Klass 3: De biotoper som bedömts som av lågt naturvärde och anses inte som ovanliga biotoper. Möjligheten att utveckla naturvärdena genom skötselåtgärder har föreslagits, men det är inte troligt att biotopen inom några decennier varken kommer att nå klass 1 eller 2.

OMRÅDESBESKRIVNINGAR

De naturområden som finns med i rapporten från 2006 och detaljinventerats har delats upp i tre olika grupper: Området närmast Vänern i den nordvästra delen, Rullstensåsen som löper ifrån väst till öst, eller tvärtom; liksom Skogsområdet i områdets centrala och sydöstra del. Till den här rapporten följer därför tre olika kartor med delområden. Gränserna för de enskilda delområdena är inte exakta men ger en fingervisning om var gränserna mellan dessa bör dras. Mest tid och resurser har lagts på de strandnära naturområdena, längs med stigen genom området som helhet, medan skogsområdet i sydväst, eftersom det varit relativt stort, och varierat, därmed har fått den mest oprecisa bedömningen. Delområdena finns med på tre separata kartor i bilagan till rapporten: Nordvästra delen intill Vänern med delområde A-G, Rullstensåsen I-J samt Skogsområdet i sydost K-P.

1 NORDVÄSTRA DELEN INTILL VÄNERN (KARTA 1 BILAGAN)

A. Ädellövskog med stora bokar och ekar i allé

Bokar i allé i ädellövsbogen i nordväst.

Detta är ett särpräglad område (område A på karta i bilagan) med mäktigt stora bokar och ekar, liksom inslag av stora björkar och högvuxen lärk samt någon stor tall och en hel del asp. Inne i kärnan av området (nordväst om stigen som leder genom skogen), intill reningsverket, finns två ensidiga alléer, eller kanske tidigare en tvåsidig allé, med både grova bokar och ekar, kanske kring en eventuell tidigare väg ner till sjön. Marken mellan de båda raderna av lövträd är relativt flack medan de stora träden står som på åsar kring denna yta i riktning ner mot sjön. Åsarna kan vara rester av den rullstensås som löper i väst-östlig riktning genom området. Dessa alléer har mycket högt skyddsvärde och omfattas av biotopskyddet i miljöbalken. I den ena raden står det 12 stora bokar (diameter 35 – 65 cm) och 11 ekar (25-75 cm). I den andra fem ekar i rad (55-75 cm) kompletterad med en stor björk (55 cm). Vidare intill stigen några stora lärkar (50-65 cm) och en cembratall (60 cm). Nere vid stranden nära vassen finns det även ett par fristående stora ekar (55 och 75 cm).

I området fanns redan 2006 flera uppslag av ung bok. Efter 2006 års rapport togs några luckor upp i skogen intill och detta har tydligt haft bra effekt på uppslaget av bok sly och ung bok, som kan beskrivas som starkt. Boken har även spridit sig österut på åsen som löper genom

området som helhet. Det verkar även som att eken gjort detsamma. Dessa två arter har även spridit sig in i den tidiga beskrivna triviallövskogen med björk och asp söder om stigen (intill område D). Man kan idag beteckna den här biotopen som en naturskogsartad bok- och ekskog av nyckelbiotopsvärde – d.v.s. en biotop av mycket högt skyddsvärde och som därför borde skyddas. Skogsområdet har klassats som ädellövskog och utbredningen av skogen har i den här rapporten avgränsats dels österut längs med åsen till ett område där lövskogen övergår från sluten ädellövskog dominerad av bok, till en öppnare blandlövskog, även den med inslag av ädellövträdsdrag men med mer ek än bok. Ännu längre österut (öster om grusvägen in i området) övergår skogen i en öppen björk- och tallskog. Mot Vänern avgränsas den här ädellövsbiotopen söderut av en vanlig strandskog med al och björk (B och C), dels en öppen mer torrare björk- och aspdunge (D) närmast fotbollsplanen ("Sjöängen").

I området finns i övrigt tall, björk, al och rönn. På våren kommer det vitsippor i skogen. Liljekonvalj växer fläckvis längs med stigen. Ängsflora finns på den torra åsryggen, bl.a. smultron, teveronika, johannesört och kärringtand. Floran är tydlig men sparsam och det är gräs som dominerar. Fältskiktet är mycket sparsamt utbrett i kärnområdet p.g.a. skuggan och marken är ofta övertäckt med vissna boklöv. Skogen är under vegetationsperioden mörk eftersom både bokarnas och ekarnas kronor täcker stora delar av himlen vilket begränsar inflödet av ljus till marken. Detta är den normala situationen i en bokskog. Vedlevande svampar och insekter kopplade till äldre ädellövträd har inte undersökts inom ramen för den här undersökningen, men förekomst av sådana signalarter, är inte osannolik. Faunan bedöms såsom rik. Upplevelsevärde av bokskogen är högt. Målet bör vara att genom naturvårdande skötsel (NS) utveckla ädellövskogen och då gynna bok.

Naturvärde: 1. Högt. Bok- och ekskog (ädellövskog). Delar av skogen (lövträdsalléerna) är biotopskyddade och själva ädellövskogen är av nyckelbiotopskaraktär (sekundär naturskogsartad ädellövskog, Skogsstyrelsen 2020a och b). Boken och eken är självföryngrande och bokens självföryngring gör skogen unik vid dessa breddgrader. Söder om Kristinehamn finns annars en av de nordligaste bokskogarna i Sverige (Surö bokskog utanför Sjötorp i Västra Götaland). Boken var för några år sedan på rödlistan (senast 2005, men bedöms idag som livskraftig, säkert en effekt av en speciell bokskogslag och ädellövslag som infördes på 1970- och 1980-talen). Eken har stor positiv påverkan på faunan vilket också återspeglar sig i den rika fågelfaunan i den här biotopen.

Känslighet: Hög.

Skötselåtgärder: Tål naturvårdande skötsel som att ta upp luckor som gynnar att uppslag av bok sly och unga bokar och ekar så att dessa får ljus och luckor att växa i. Försiktig gallring kan ske bland björkarna och asparna söder om stigen i samma syfte. Marken bör inte röjas utan bok- och ek sly bör vara kvar orörda för att bokskogen ska utvecklas vidare. Nedfallna träd, grenar och buskar tas bort på stigen men får ligga kvar i skogen såsom döda liggande träd på marken, s.k. lågor. Döda träd kan få stå kvar som s.k. torrakor

Andra åtgärder och anordningar: Skogen tål inte total avverkning. Skogen tål viss nedgrävning av kablar, ledningar, etc. samt stigar och GC-väg genom skogen och en stig ned till stranden, typ, men i grunden bör nog den befintliga stig som finns genom skogen idag även användas för detta ändamål även i framtiden. Den skulle kunna göras enkel typ stenmjöl för att förbättra tillgängligheten till skogen.

B och C: Vanlig tät al- och björkskog vid stranden.

B är ett bestånd dominerat av björk och C ett bestånd dominerat av al. I biotopen finns även ek, bok, al, säl, rönn, björk, druvfläder och gran. I brynen mot stigen och fotbollsplanen i söder finns även lönn och säl. I norr står en stor torraka (tall). Det finns också mäktiga häggbuskage inne i skogen som tillsammans med den täta krontäckningen gör att marken är sparsamt bevuxen. Inne i skogen, under våren, finns enstaka örter, bl.a. vitsippa. Andra växter är hallonsnår. Humleblomster och nejlikrot växer längs med stigen. Kirskål och brännässlor är andra karaktärväxter i brynen. Nere vid stranden kompletteras florans maskros. Genom att dessa biotoper är så täta och hæggen dominerar så tydligt och skuggar marken, är skiktningen dålig, och fältskikt saknas. Faunan är fattig även om enstaka fåglar hörs, men då har flertalet hörts från område A och D samt brynet mellan C och D.

Två – eller tre – diken mynnar med diffus spridning i den här skogen. Något av diken leder förmodligen dagvatten från t.ex. det intilliggande Presterudsområdet (f.d. regementsområdet) medan de andra avvattar hela området som är föremål för detaljplanering. Vid de tillfällen som fältundersökningarna pågått under våren-sommaren 2020 har åtminstone kontinuerligt flöde funnits i det mellersta av dessa diken. De andra har varit torra eller fuktiga i dikesbottnarna. Det diffusa utsläppet av vatten till biotopen är positivt för miljön då näringsämnen i dikesvattnet kan renas i biotopen. Även denna funktion bör ingå som ett mål för biotopen som skulle då kunna liknas vid ett blå-grönt system för dagvattenrening.

Upplevelsevärde av skogen bedöms som lågt. Målet bör vara en mer lövrik strandskog men mer varierad och öppen än idag. Det skulle kunna åstadkommas t.ex. genom naturvårdande skötsel (NS) och/eller åtgärder som skapar bryn och luckor, som t.ex. stig, led eller GC-väg. Vattenkontakt skulle kunna vara ett av målen för att höja upplevelsevärde av den här delen av naturområdet

Naturvärde: 3. Lågt. Björk- och alskog. Detta är en vanlig lövskogsbiotop vid stränder till sjöar. Det som drar ner naturvärdet idag är enligt min bedömning att biotoperna är så täta och den totala dominansen av hägg i buskskiktet. Hägg är naturlig i Sverige men finns även i kulturlandskapet och som trädgårdsväxt. Den växer gärna intill vatten, och är vacker vid blomningen, och här kan man nästan säga att den varit invasiv i sin utbredning invid stranden. Om inte så hade varit fallet, skulle det funnits mer rönn-, asp-, björk- och sälbuskage både inne i skogen och nere vid strandbrynet, liksom mer utvecklat fältskikt med örter och gräs. Kanske kunde det även funnits mer ek- och bok sly, även om marken här inte är någon tydlig morän utan verkar vara av sedimentationstyp. Kanske kan det vara någon form av lera. Pinnmo?

Mot vassen är strandens naturvärde lågt förutom att det står några enstaka stora träd här. Stranden verkar här mer naturligt utformad än längre upp mot land där ytan är flack och kulturpåverkad. Utströmningen av dikesvatten gynnar normalt sett vissa naturvärde via försumpning. Den diffusa spridningen av ”dagvatten” bidrar till rening av t.ex. näringsämnen i detta vatten, vilket är plus ut miljösynpunkt. Vattnet verkar ännu inte haft så stort genomslag på vegetationens variation med t.ex. uppslag av säl, död ved etc. Effekten av tillrinnande vatten verkar därför vara ganska neutral för artrikedomen och den biologiska mångfalden. Man bör nog kontrollera upp fuktighetsförhållandena efter något stort regn någon gång. Under den här undersökningsperioden var nederbörden inte så kraftig och flödet via diken litet.

Känslighet: Låg-mellan. Biotopen är inte några ädellövdunge och har inte det skyddsvärde som skogen i norr (A) har. Både al och björk är vanliga lövträd både på land och intill sjöar och vattendrag i Sverige och i Kristinehamn. Häggen är också vanlig. Man bör tänka på att skogen är ett utströmningsområde för dikes- och dagvatten och därmed har en renande effekt på den här typen av vatten vilket gör att känsligheten av att ta bort skogen ökar något (mellan) eftersom den då utgör ett blå-grönt system för dagvattenrening.

Skötselåtgärder: Skogen tål skötsel, och kan skötas mer, som att ta upp luckor som ger ljus längre ner i skogen och som gynnar spridning av sälg, rönn, asp, liksom bok och ek, liksom utvecklandet av ett fältskikt av gräs och örter. Gallring bör ske i samma syfte. Detta för att träden ska växa i omfång och få positiv effekt på biologisk mångfald. Gallring och upptagning av luckor ökar även upplevelsevärde för friluftslivet liksom vattenkontakten från den befintliga stigen genom skogen. En gallring skulle även gynna ädellövskogen i norr. Vad gäller röjning av buskar och sly bör man gynna bok och ek samt sälg och rönn. Nedfallna träd, grenar och buskar tas bort på stigen men kan ligga kvar i skogen för att höja värdet för biologisk mångfald.

Andra åtgärder och anordningar: Skogen tål viss nedgrävning av kablar, ledningar, etc. samt stigar, led samt typ GC-väg genom skogen och ned till stranden för att gynna vattenkontakten. Den här typen av åtgärder gynnar ljus ner till marken, bryn och andra betingelser som gynnar mångfald. Vid total avverkning kommer den åter att växa igen. Skogen tål även att göras om till någon form av naturpark, kanske med insådd av gräs, men då krävs det betydligt ökad intensifierad vård av den här skogsdungen. Även andra ta bort-åtgärder ger små negativa effekter på växt- och djurliv, eftersom naturvärdet idag är lågt.

Man bör vid planering av åtgärder beakta funktionen av att biotopen idag tar emot dagvatten som kommer via några diken österifrån bl.a. dagvatten från regementsområdet, vilket ökar känsligheten t.ex. mot att göra marken blir hårdgjord.

Man bör här beakta att både område A, B och C ligger i anslutning till kommunens reningsverk och att vassen utanför dessa skogsområden kanske även bör vara ett vassområde som även i fortsättningen avskärmar denna verksamhet mot övriga delen av Norra Skymningen-området. I den här zonen förekom ibland både lukt- och ljud från reningsverksverksamheten och ljud den bakomliggande industrin, detta mest markant i område A.

D. Öppen naturparksliknande lövskog med björk och asp

Lövskog med varierande trädslag såsom björk, al, asp, ek och viss buskvegetation, men ett markskikt med gräsvegetation och viss flora. Marken är flack. Kulturmark? Det ser nästan ut som en igenvuxen öppen naturpark som inne i Kristinehamn och den är kanske tidigare även skött som en sådan.

Naturvärde: 3. Lågt. Björk- och aspskog. Detta är en vanlig lövskogsbiotop på land i Kristinehamn och Sverige. Här är marken torrare än i B och C och avvattnas av diken som avrinner mot skogen i område B och C. Buskskiktet är glest och marken gräsbevuxen. Vissa inslag av ek och bok i avgränsningen mot område A, men det är inte något ädellövsbestånd och har inte alls det skyddsvärde som skogen i norr (A) har. Det är tveksamt om en biotop kan utvecklas åt det hållet eftersom marken är så pass gräsbevuxen. Det som höjer naturvärdet

något här är asparna som är bra för faunan t.ex. för hålbbyggande fågelarter. Skogen har ett värde för faunan men inte jämförbart med område A och skogen längs med rullstensåsen (H).

Känslighet: Låg. Biotopen är idag inte några ädellövdunge. Både asp och björk är idag vanliga lövträd både på land i Sverige och i Kristinehamn. Fältskiktet är dominerat av gräs.

Skötselåtgärder: Skogen tål att göras om till någon form av naturpark, kanske med ökad insådd av gräs, men då krävs ökad intensifierad vård. Man kan även fortsätta med befintlig extensiv naturparksskötsel med återkommande plockhuggning av riskträd och slyröjningar vid behov. Möjligheten att öka storleken på lövträden genom gallring kan beaktas. Gräset kan slå men kan även lämnas orört. Gräsytor kan även rivas upp så att frön av bok samt ollon av ek kan gro för att höja naturvärdet något. Nedfallna träd, grenar och buskar tas bort/röjs på stigen men beroende på användning av dungen i framtiden får man anpassa avfallshanteringen därefter.

Andra åtgärder och anordningar: Skogen tål nedgrävning av kablar, ledningar, etc. samt stigar, led, typ GC-väg, väg, anläggning av gräsmattor etc. Den här typen av åtgärder påverkar inte den biologiska mångfalden i området som sådant. Även andra ta bort-åtgärder ger små negativa effekter på växt- och djurliv, eftersom naturvärdet idag är lågt.

Genom detta bestånd rinner ett par vattendrag (diken) med avrinningsområde(n) som sträcker sig långt upp mot Presterudsområdet (gamla regementsområdet) och skogen intill den stadsdelen. De avleder alltså dagvatten både från Norra Skymningen-området och Presterudsområdet. Kanske även vägvatten från Presterudsvägen. Dikena har under undersökningarna under våren-sommaren 2020 ofta varit torra, förutom ett, där flöde funnits kontinuerligt. Dikena har inte bedömts som speciellt värdefulla för biologisk mångfald i vatten och avvattnar inte någon våtmark inom området. Naturvärdet av de öppna dikena bedöms därför som lågt.

E: Igenvuxen strand med ek- och björkallé, jätteträd, mellan fotbollsplanen och vassen

Överst till vänster ekallén med ett par jätteeckar. Nedan till vänster stranden sedd från fotbollsplanen under senvår. Överst till höger hela allén längs stranden med både ek, björk och al samt ett par stora häggbuskar. Därunder, till höger, en bild inifrån det täta snåret mellan alléträden och vassen.

I söder av undersökningsområdet finns det ett smalt strandområde, norr om huvudbyggnaden och bryggan, t.o.m. nuvarande fotbollsplan. I norr vidgar sig landstranden mot sjön och denna flacka strand fortsätter norrut mot område C, B och A. Utanför landstranden finns det ett vassbälte som börjar norr om bryggan intill piren intill herrgårdsbyggnaden vidare upp mot reningsverket.

I randen av den här stranden – mellan naturstranden i väster och utfyllnaden som fotbollsplanen är anlagd på - står det en ensidig allé med ekar och björkar. Ekallén (E1 på kartan i bilagan) är en fortsättning av den ekallé som finns längs med vattnet intill herrgårdsbyggnaden och den nuvarande campingplatsen söder om undersökningsområdet. Björkarna som står i rad och bildar vidare en fortsättning på allén (E2). Det känns dock som att de står där därför att de är björkar, och som förmodligen inte är planterade utan står där eftersom strandlinjen kanske fanns där innan fotbollsplanen anlades. Raden av träd fortsätter norrut med ett par stora alar. Ekarna är fem till antalet och grova (60-130 cm i diameter), och två av ekarna är s.k. jätteträd med en diameter större än 1 meter (Naturvårdsverket 2020c). Björkarna är sju stycken och 35-70 cm i diameter. Alarna är två och vardera 45 cm breda.

Område E utgörs annars av en naturlig strand mellan utfyllnaden med fotbollsplanen och vassen. Vegetationen på denna naturstrand väster om alléträden domineras starkt av ett buskskikt med hägg som gör området till ett tätt snår. Snåret döljer allén på sommarhalvåret. I buskskiktet sticker det upp några klena träd i form av björk och al, liksom någon grupp med grova granar, någon grov björk och al, samt en torraka av en tall. De tre stora granarna (50-60 cm i diameter) står någonstans i mitten av området där stranden vidgar sig ut mot vattnet. Björken och alen är båda 45 cm i diameter. Den döda tallen 65 cm. I området finns även någon enstaka låga och en stor sten. Någon enstaka sälgbuskar växer intill vassen. Inne i detta bestånd med täta trädkronor och myckna häggbuskage är det under vegetationsperioden på sommaren mörkt. Marken är bar och utan växter vilket innebär att fältskikt saknas.

Målet med vegetationen här på stranden bör vara att restaurera den igenvuxna stranden till en öppen landstrand utan sly och med öppet vatten utan vass. Målet bör även vara att solexponera de stora ekarna och lövträden vid stranden. Förutom det nuvarande naturvärdet av ekarna skulle ett friläggande av de stora ekarna öka värdet ytterligare. En öppen vattenspegel utanför höjer upplevelsevärdet av området rejält. På bilden nedan visas ett exempel på mål för stranden.

Föreslaget mål för stranden vid ekarna i område. Bild från Karstorpssjön i Skövde.

Naturvärde: 1-3. Lågt och högt. *Själva växligheten på landstranden har lågt naturvärde eftersom den är igenvuxen av hägg. Hägg är naturlig i Sverige men finns även i kulturlandskapet och som trädgårdsväxt. Den växer gärna intill vatten, och är vacker vid blomningen, men här kan man säga att den varit invasiv i sin igenväxning av stranden och bildat en monokultur. Om inte så hade varit fallet, skulle det funnits mer sälg. Igenväxningen med hägg sänker naturvärdet. Det naturvärde som ger klassningen högt är allén med de fem stora ekarna och de andra lövträden som står i allé (generellt biotopskydd i miljöbalken) och speciellt de två enorma jätteekarna (objekt E1 på kartan). Jätteträd har särskilt skyddsvärde enligt Naturvårdsverket (2020c). Ekar är generellt sett viktiga för biologisk mångfald. Jätteträd har mycket stor betydelse för mångfalden. Särskilt skyddsvärda träd är ovanliga i vardagslandskapet och bör bevaras oavsett om de påträffas i skogsmark, odlingslandskapet eller urbana miljöer. Grova, gamla eller ihåliga träd har en mycket stor betydelse för olika djur- och växtarter. Förekomsten av sådana träd är i många fall avgörande för många hotade arters överlevnad. Generellt gäller att ju äldre och grövre ett träd blir desto fler arter kan det*

utgöra livsmiljö för. Med tiden får ett träd en mängd olika miljöer, till exempel grov bark, solexponerad ved och håligheter som utgör grunden för trädens stora biologiska mångfald. Eken är det trädslag som hyser flest arter, över 1500, varav mer än 500 arter utgörs av hotade arter. Av denna anledning bör det vara av stort intresse för att restaurera stranden, ta bort buskvegetationen och öppna upp kring ekarna och allén i sin helhet. Detta torde även vara av stort intresse för friluftslivets upplevelsevärde av stranden. Faunan vid stranden har efter undersökningen bedömts som fattig vad gäller arter och mängder, jämfört med t.ex. bokskogen och skogen längs rullstensåsen (A, H, I och J). Den är fattig även jämfört med det ”stora” skogsområdet centralt och sydost i området (K). Även vassen har lågt eller lägre naturvärde eftersom fågelfaunan även här är fattig enligt den inventering som gjordes 2020. Detta även i jämförelse med andra vassruggar längre in i viken som finns med i den vassplan som gjordes av kommunledningskontoret (Johansson 2008).

Känslighet: Låg- hög. Själva häggskiktet under träden har låg känslighet medan de stora ekarna, björkarna och alarna i allén har hög känslighet mot att skadas. *De grova ekarna har bedömts ha hög känslighet* mot negativ påverkan och skador, både p.g.a. biotopskydd men även för att raden innehåller ett par jätteekar som har stort skyddsvärde som sådana.

Skötselåtgärder: Strandens bör restaureras, öppnas upp, för att påverka ekarna genom att de då kommer att solexponeras och då gynna naturvärdet av ekarna och de hotade arter som är knutna till dessa. Detta innebär bortröjning av hägg och annat sly, samt gallring av de klena björkarna och alarna på stranden kring de grova träden. Sälgbuskagen vid strandkanten kan vara kvar. Om inte vegetationen på marken utvecklas spontant besås denna med gräs och örter, kanske med någon form av ängsblandning. Arborister bör användas för vård av de grova lövträdens grenar och kronor. Nedfallna träd och grenar kan städas bort för att göra biotopen till en naturpark. Dessa kan läggas på marken i ädellövs skogen i område A.

Andra åtgärder och anordningar: De grova ekarna tål förmodligen inte för starkt slitage på rötterna och träden bör därför skyddas mot skador på dessa, liksom stammar och grenar. Arborister bör användas för vård av trädens grenar och kronor. Anordningar som påverkar rötterna menligt verkar inte vara lämpligt att anlägga här. En led eller en brygga ut i vattnet som står på marken skulle kunna vara en lösning för att inte skada träden. Man kan vidare kontrollera markhöjderna närmare och vattenståndets variation och eventuellt kan ett trädäck etc. vara en lösning på fuktig mark för en stig/led då vattenståndet i Väneren är högt. Ta bort träden är inte aktuellt då de är skyddade.

F. Lövsnår

Tätt lövträdssnår med björk, al och gran samt inslag av ek och bok i gränsen om område A, bredvid reningsverket och parkeringsplatsen längs med vägen. Marken är delvis fuktig. Det här beståndet bildar även en vegetationsskärm mellan stigen på åsen och reningsverket och industriområdet i norr. Målet bör vara ett lövskogsbestånd med ökat inslag av bok och ek för att även i framtiden bilda en vegetationsskärm mellan industrin/reningsverket. O och verksamheterna söder om detta. Området bör som mål lämnas orört för fri utveckling (NO eller skötas naturvårdsinriktat NS).

Naturvärde: 2. Mellan-hög. Det här beståndet ansluter väl till A-skogen intill men har en karaktär av mer vanlig igenvuxen lövskog än själva ädellövs skogen. Det som gjort det till ett naturvärdesbestånd är en under lång tid fri utveckling.

Känslighet: Mellan-hög.

Skötselåtgärder: Beståndet tål viss naturvårdande skötsel (NS) som att ta upp luckor som gynnar bok och ek både på plats och i skogen intill (A). Försiktig gallring – närmare plockhuggning - kan ske bland granar, björk och aspar i samma syfte, men asp har i sig positiv effekt på biologisk mångfald för faunan bl.a. som boträd åt fåglar. Marken bör inte röjas och bok- och eksly bör få vara kvar för att bok- och ekskog både på plats intill ska utvecklas vidare. Nedfallna träd, grenar och buskar kan ligga kvar i skogen.

Andra åtgärder och anordningar: Skogen tål viss nedgrävning av kablar, ledningar, etc. samt stigar och GC-väg genom skogen. Totala avverkning? Inte samma värde som ädellövskogen intill och därmed inte samma känslighet.

G. Vassen

Vassen utanför land (område G på kartan) är en tät igenväxningsvass utan blå bård eller mosaik med öppet vatten vid normalt vattenstånd i Vänern. Det är i princip en monokultur av bladvass som har lågt värde både för växt- och djurliv knutet till vatten. Fågelfaunan i vassen har bedöms som fattig. Ett borttagande och/eller ett öppnande av en mosaik med öppna vattenytor och blå bård intill landstranden gynnar vattenlevande organismer, som t.ex. sländor, som behöver annan vegetation för att kunna fullfölja sina livscyklar. Detta gynnar även annan fauna. Det är också en åtgärd som gynnar friluftslivet. Målet bör vara öppet vatten i linje med landstranden i hela vassområdet men man skulle kunna dela upp målbilden i tre delar: Helt öppet vatten utanför landområde E, mosaik och blå bård utanför B och C samt orörd vass med blå bård utanför A. Vassen närmast reningsverket bör vara kvar orörd såsom en vegetationskärm. Vassen är inventerad i den vassinventering som gjordes av kommunledningskontoret 2008 (Johansson 2008).

Naturvärde: 3. Lågt. Igenväxningsvass. Detta är inte en ovanlig biotop vid stranden av Vålösundet och Varnumsviken. Vassen här röjs årligen på vissa stränder och skulle man inte röja så ofta skulle den växa upp igen. Fattig fauna. Vassröjning gynnar naturvärdet.

Känslighet: Låg. Biotopen vass har här låg eller ingen känslighet mot att man tar bort den.

Skötselåtgärder: Vassröjning med vassklippare fungerar men då får man klippa den årligen under många år för att hålla den låg. För att ta bort kan bortgrävning av densamma, vilket på sikt kan vara ekonomiskt lönsamt alternativ. Utanför landområde B och C (ev. även A) skulle bandbandstrampning vara ett alternativ.

Andra åtgärder och anordningar: Bryggor eller flytbryggor är t.ex. ok att anlägga så länge de inte skadar ekarna på landstranden.

2. RULLSTENSÅS (KARTA 2 I BILAGAN)

Lövskog på åsen i område H.

H och I. Rullstensås med lövdominerad blandskog

En rullstensås löper i väst-östlig riktning genom områdets nordligaste del. Det är ett ganska stenigt område och rullade stenar är här väl synliga. Den västligaste delen ingår i område A – ädellövskogen. Område H ligger mellan den ovan beskrivna ädellövskogen och en mer naturparksliknande del av åsen, öster om grusvägen. I norr är det industriområde. I söder öppna tidigare verksamhetsytor. Här på åsen finns en blandskog med dominerande lövträd i form av björk, asp och ek. Barrträd är tall, gran och lärk. Grupper med asp finns. Uppslaget av ek och asp är tydligt, men rönn dominerar buskskiktet. Skogen är en mosaik av ganska öppen och sluten skog, liksom med mindre bestånd med olika fuktighetsgrad, torr, frisk och fuktig, även om den friska marktypen dominerar.

På marken finns små bestånd av smultron, harsyra, vitsippa, gökärt, halvgräset vårfryle, kråkvicker, johannesört, flockfibbla, kärringtand, liljekonvalj, humleblomster och blåbär. Stenarna är bevuxna med lavar men någon artundersökning av dessa har inte gjorts inom ramen för den här undersökningen.

Faunan är relativt rik. Djurlivet är rikt speciellt i zonen mellan ädellövskogen och den öppna delen av åsen (område H och I). Bl.a. så finns det hackspettar samt flera olika arter trastar, mesar och sångare, även om de flesta inte är ovanliga arter i skogen i och kring Kristinehamn. Åsbildningen är intressant för småkryp såsom humlor, vilda bin och fauna knuten till t.ex. rösen. Den ena åsslutningen vetter mot söder vilket också ger den här biotopen höga naturvärden.

Åsen är fylld med kulturlämningar med högt bevarandevärde enligt Värmlands museum's kulturmiljöutredning. De är dock inte fornlämningar. Lämningarna utgörs av stridsvårn men även äldre hägnader vilket innebär att det funnits odling här tillbaka i tiden. På åsen finns även rester av stengärdesgårdar (Värmlands museum 2009) som påminner om odling, men som i sig är skyddad genom miljöbalkens generella biotopskydd. Odling påminns man om även genom att det finns en ängsflora som finns på åsen i dess öppnare delar. Åsen som geologisk formation bedöms ha mellan eller allmänt naturvärde. Upplevelsevärde av åsen i

sig, liksom dess träd, flora, fauna med rikligt fågelliv på våren-försommaren och dess kulturlämningar får anses som högt. Öster om området finns en annan biotop (J) på resten av åsen. H är väl sammanbundet med område I och verkar ekologiskt vara samma enhet men området I tillhör en annan fastighet, närmare vägen och industriområdet i norr.

Målet för skogen på åsen bör vara blandskog med mycket löv.

Naturvärde: 1. Hög. Detta är inte någon ädellövskog utan en lövskog dominerad av björk och asp. Eken är vanlig liksom uppslag av bok i buskskiktet. Faunan är relativt rik. Åsens stenar samt rester av stengärdesgårdar på åsen är objekt med högt naturvärde. Den generellt öppna karaktären gör skogen här till en upplevelserik skog. En mosaik med öppna och ljusa delar som idag och mer täta grupper av lövträd såsom al och asp förhöjer värdet även för faunan. Värdet för faunan är högt bl.a. eftersom art i artskyddsförordningen är knuten hit.

Känslighet: Hög. Biotopen är känslig.

Skötselåtgärder: Skogen verkar sköta sig själv och i princip kan skogen på åsen lämnas orörd för fri utveckling (NO), förutom att ta ner riskträd längs med stigen. En skötselåtgärd med mål (NS) kan vara att längs stigen göra ljusbrunnar kring några av de idag små ekarna, som är på väg att blir större, så att solexponeringen ökar på dessa så att kronorna och naturvärden knutna till ekar utvecklas ytterligare. På sikt kan därför skogen utvecklas mot en lövskog med mer ädellöv. Gräset kan slås längs med stigen och någon öppen yta på åsen skulle kunna få utvecklas mot äng med någon form av årlig slåtter. De fuktigare och täta partierna med lövträd lämnas orörda.

Andra åtgärder och anordningar: Skogen tål viss nedgrävning av kablar, ledningar, etc. samt stigar, GC-väg etc. genom skogen. Stig, vandringsled och/eller gångväg längs med åsen är ok. Den kan göras enkel med typ stenmjöl. Avverkning, förutom viss plockhuggning (typ riskträd vid stigen), ska undvikas. Om detta sker okontrollerat kan det innebära att skogen tappar sina natur- och upplevelsevärden knutna till biotopen.

J. Rullstensås med öppen björk- och tallskog.

Det här är en variant på område H och I på rullstensåsen även om intrycket av ås minskar genom att den flackar ut mot Presterudsvägen. Andelen ädellöv, såsom ek, är väldigt låg jämfört med bestånden i område H och I, liksom med A. Här, i detta område, dominerar björk och tall. Skogen är öppen, utan dominerande buskskikt och mer åt naturparkshållet men något igenvuxen och stigen här är diffus. Träden och åsbildningen ger en positiv landskapsbild. Målet kan vara en öppen blandskog av tall och björk, men skulle likaväl kunna utvecklas mot en naturpark med intensivare skötsel av busk- och fältskikt. Den har värde för faunan som beskrivs i område H och I

Naturvärde: 2. Hög. Detta är inte någon ädellövskog utan en skog dominerad av större björk och tall och bedöms inte vara inne i en utveckling mot någon ädellövskog såsom H och I. Fauna finns men känns relativt fattig jämfört med A, H och I. Mellanhögt naturvärde men det som höjer värdet till högt är värdet för landskapsbilden liksom dess värde som stöd för faunan i område H och I samt som spridningsområde för faunan.

Känslighet: Hög Biotopen har känslighet genom påverkan på landskapsbilden genom att de ganska stora björkarna och tallarna dominerar och ger en positiv bild av det här området.

Skötselåtgärder: Skogen verkar idag sköta sig själv och i princip kan skogen på åsen lämnas orörd för fri utveckling, förutom att ta ner riskträd. Den skulle även kunna utvecklas mot en naturpark som den eventuellt sköts som hittills. De stora träden är även av betydelse för biologisk mångfald.

Andra åtgärder och anordningar: Skogen tål viss nedgrävning av kablar, ledningar, etc. samt stigar och GC-väg genom skogen. Känsligheten mot total avverkning bedöms som mellan.

3. SKOGSOMRÅDE OCH NÅGRA GRÄSMARKER (KARTA 3 I BILAGAN)

K-P Blandskog

Detta är ett relativt stort blandskogsområde inom området och ligger mellan övningsplanerna i väster och tennisbanorna och Presterudsvägen i öster. Området har i stora delar storskogskaraktär med gott om höga och stora träd, några även grova, liksom ytor såsom hyggen med ungskog och gräsbevuxna kulturmarker.

I område K, som kan liknas vid en lövskog dominerar björk och asp, men det är även gott om små ekar. Det finns även gott om vanlig gran. Här finns även lärk, lind, tall, rönn och ädelgran. I buskskiktet är det gott om rönn, ek, björk och små granar. Det finns även uppslag av bok, varierande i täthet. Ädelgran (silvergran) ökar i dominans mot söder där det också finns ett bestånd med endast ädelgran (område L). På marken i skogen, förutom i monokulturen med ädelgran, finns vitsippor liksom ekorrhör, blåbär, lingon, örnbräken och smultron. Mossa och blåbärsris dominerar och gör att skogscharakteren i området stärks. Det är inte någon naturskog eller skog som är på väg mot naturskog även om den lämnats orörd under senare tid. Ur ekologisk synvinkel kan man säga att skogen har en väl utvecklad skiktning. I brynet i område K i söder mellan de två stigarna är värdet för faunan bedömt som förhöjt och det triangelformade beståndet som av mellanhögt naturvärde. Ädelgranen ökar i

och för sig rikedomerna bland arter i skogen, men har inte något högre naturvärde. Den är införd till landet någon gång efter 1800. Förmodligen har den ingått som en del av den gamla skogsskolans bestånd. Det täta beståndet i söder ger variation längs med leden, men det saknar i princip busk- och fältskikt. Faunan upplevdes som fattig. Naturvärdet är lågt.

Område M är en tidigare gallrad lövskog som bildar en lucka i skogen intill Presterudsvägen. Här finns det björk, ek, gran, tall, rönn, bok och ädelgran. Dessutom finns det bok och rönn i buskskiktet, liksom vitsippor, ekorrbär, blåbär och harsyra på marken.

N är en glänta vid tennisbanorna orsakad av vindfälla mellan tennisbanorna i öster och storskogen i väster med stort inslag av ädelgran. I området finns ädelgran på tillväxt, vanlig gran samt rönn och björk. Kruståtel och hallon är vanliga växter i markskiktet.

Område O är förmodligen en tidigare åker eller betesmark som idag är en öppen igenväxande gräsmark med ett glest aspbestånd. Ett öppet dike rinner genom området – diket avvattnar f.f.a. dagvatten från g:a regementsområdet (nuvarande Presterudsområdet) och vägvatten från Presterudsvägen, och bedöms inte vara något skogsdike eller något dike i jordbruksmark som avvattnar den nuvarande gräsmarken. Hästhov, påsklilja, röllika, kabbleka, älgört och klöver är örter som kan finnas i det här området.

Vid P finns något som liknar en fuktäng. Grenrör är ett gräs som verkar dominera fältskiktet. Den här ytan matas med vatten från något dike och förmodligen är det stora diket som leder dagvatten från det intilliggande Presterudsområdet (g:a regementsområdet) som via kulvert mynnar ut i en stor stenkista centralt i Norra Skymningen. Den ena delen av det öppna området är mer öppen gräsmark medan den andra är trädbevuxen med bl.a. asp och björk. Förekomst av älgört indikerar att det rör sig om en högörtäng.

Inne i det stora skogsområdet finns det kulturlämningar i form av rester av en kolbotten och en kolarkoja enligt den kulturmiljöutredning som Värmlands museum gjorde 2009. Stensamlingar i skogen kan ha ett visst värde för biologisk mångfald, som inte är kartlagt i denna naturinventering, men för detta område i sin helhet har stensamlingarna på åsen förmodligen högre naturvärde i område A, H och I.

Mål? Ja, i förra analysen från 2006 föreslogs orördhet för fri utveckling men då upptäcktes inte den ganska stora spridningen av ek, även bok sly, som finns inne i skogen. Det är inte någon naturskog. Om man jämför med produktionsskogen i Kristinehamn så kan man förmodligen föreslå den här skogens mål som en skog med förhöjd hänsyn. Det är dock tveksamt om den i sin helhet inom några decennier har någon möjlighet att utvecklas mot någon naturskogsartad ädellövskog, möjligen enstaka delar. Ett ekologiskt hot mot denna utveckling är att skogen verkar växa igen med gran. Målet i så fall kanske är en öppnare naturpark där man gynnar ek och släppet upp bokslyet på några områden, såsom vid kaféet vid "Gamla Skymningen". I det triangulära delområdet mellan stigarna i område K i söder mot skulle målet naturpark gynna naturvärdet.

De öppnare delarna, ja de har idag lågt naturvärde och mål svårt att sätta, förutom möjligen för den fuktigare kultiverade gräsmark som finns vid P som kan ha ett visst värde för dagvattenhanteringen eftersom det verkar vara detta vatten som präglar den här biotopen. För detta vidare målarbete krävs ytterligare utredningar utanför denna undersökning.

Naturvärde: 2. Lågt-mellan. Detta är inte någon ädellövskog utan en blandskog dominerad av björk, asp, gran och ek, men bedöms inte vara inne i en utveckling mot någon ädellövskog såsom A, F, H och I åtminstone i delar av skogen. Några stora träd och enstaka grova finns. Fauna finns men området känns relativt fattig jämfört med A, F, H och I i nordväst och på rullstensåsen. Den del som har visst naturvärde för faunan är den del där lövträden dominerar (K och M). Ädelgransbeståndets (L) naturvärde bedöms som lågt, likaså det tidigare vindfället – hygget - (N) samt gräsmarkerna (O och P).

Känslighet: Lågt-Mellan. Biotopen har känslighet genom påverkan på landskapsbilden genom att ganska stora björkar, gran och tallar dominerar området.

Skötselåtgärder: Om skogen ska vara kvar: skogen verkar idag sköta sig själv och i princip kan skogen stå orörd för fri utveckling, förutom att ta ner riskträd intill stigar, men det är ett alternativ som inte gynnar eken som behöver solexponering och då är det upptagning av riktade luckor och gallringar kring dessa som bör göras. I den del som lövträden dominerar bör granen tas bort för att gynna biologisk mångfald. Rövning kan missgynna ek och bok jämfört med rönn och annat sly. Om skogen ska vara kvar som grönområde så kan man nog överväga att sköta den som en öppen naturpark med mål att behålla ek, tall, björk och enstaka ädelgranar, samt bok, och på en nivå som även i delar, dungar, skulle gynna naturvärdena, men då bör man i så fall utreda frågan mer detaljerat än för den här undersökningens syfte.

Andra åtgärder och anordningar: Skogens naturvärden tål nedgrävning av kablar, ledningar, etc. samt stigar, GC-väg och vägar genom skogen. Det känns även som att den tål annan infrastruktur och bebyggelse liksom att bli park eller naturpark. Känsligheten mot avverkning bedöms därför som liten-mellan. Det är i alla fall det skogsområde inom området som i sin helhet som har lägst känslighet mot negativ påverkan på naturvärdena. Område K och M bedöms som mellankänsliga. För övriga delområden bedöms känsligheten som låg.

Det är en helt annan fråga om hur upplevelsen av en förändring av skogen blir om den tas bort i sin helhet eller delar av den men det är en fråga som inte ingår i syftet för denna naturvärdesundersökning som är en inventering och bedömning av naturvärden för biologisk mångfald.

SAMMANFATTNINGSVIS

Höga naturvärden i den nordvästra delen av området där det finns en naturskogsartad ädellövskog (bok- och ekskog) av nyckelbiotopskaraktär liksom ädellövsalléer med biotopskydd. Skogen bör bevaras.

Höga naturvärde finns i några jätteeckar och stora ekar i den ensidiga allén med ekar, björk och några alar intill Vänerstranden i södra delen av området. Allén är i sig biotopskyddad. Jätteeckarna har särskilt skyddsvärde. Stranden bör restaureras för att gynna naturvärdet av de stora lövträden och öka naturvärdet genom skapa öppet vatten. Vassen utanför stranden bör till största del tas bort.

Höga naturvärden finns även på den rullstensås som löper i väst-ostlig riktning genom området i norr. Här finns rester av stengärdesgårdar som är biotopskyddade. Åsen har också

högt värde för faunan i området. Skogen här bör bevaras och skötas, delvis skötas naturvårdsinriktat (områdena H och I), delvis som naturpark (område J)

I övrigt bedöms det som att naturområdena har låga eller mellan (allmänna) naturvärden som kan utveckla högre värden om naturvårdande skötsel görs för att på något sätt gynna ädellövträd och naturpark men där känsligheten mot påverkan av infrastruktur och bebyggelse, liksom skador av sådana åtgärder på naturvärden, totalt sett bedöms som låga och lägre än i de områden där höga naturvärden finns enligt ovan.

LITTERATUR

Artdatabanken. 2020. Uppgifter om hotstatus hos växt- och djurarter. <https://www.artdatabanken.se/sok-art-och-miljodata/artfakta/>

Artportalen. 2020. Uppgifter om inrapporterade artfynd. <https://www.artportalen.se/>

Ebling, F. 1978. Nordsvenska Skogstyper. Sveriges Skogsvårdsförbund. Häfte 20s.

Ekblom, R. 2006. Ny vår för fågelinventeringar. En liten översikt av de vanligaste metoderna för att inventera fåglar. – Sveriges Ornitologiska Förening/Studieförbundet/Uppsala universitet. Stencil 19 s.

Johansson, S. 2006. Grönområdet kring Presteuds herrgård, inventering och förslag till skötsel och åtgärder. – Kristinehamns kommun.

Jansson, L-P. 2008. Fågelinventering vid Presterud. – Kristinehamns kommun.

Johansson, S. 2008. Vassplan och vasspolicy. – Kristinehamns kommun, Kommunledningskontoret Remissversion 2008-04-09.

Naturvårdsverket. 2020. <https://www.naturvardsverket.se/Var-natur/Skyddad-natur/Biotopskyddsomraden/>, sökning gjord 2020-07-21.

Lunds universitet. 1977. Ekologisk metodik – enkla metoder för beskrivning, insamling och analys – en sammanställning. – Signum, Lund, 95 s.

Naturvårdsverket. 1987. Handbok: Inventering av ängs- och hagmarker. – Solna, 225 s.

Naturvårdsverket. 2020a. Artskydd i strategisk miljöbedömning. Vägledning om hur skyddade arter bör hanteras i strategisk miljöbedömningar för planer och program. <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Miljobedomningar/Strategisk-miljobedomning/Miljoaspekter-i-miljobedomning/Biologisk-mangfald/Artskydd/>

Naturvårdsverket 2020b. Biotopskyddsområden. <https://www.naturvardsverket.se/Var-natur/Skyddad-natur/Biotopskyddsomraden/>. Sökning på Skogsstyrelsens hemsida 2020-07-21.

Naturvårdsverket 2020c. Samråd om åtgärder på särskilt skyddsvärda träd (jätteträd, mycket gamla träd och grova hålträd). <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Samhallsplanering/Samrad-vid-andring-av-naturmiljon/sarskilt-skyddsvarda-trad/> - Sökning på Naturvårdsverkets hemsida 2020-07-21.

Sveriges Riksdag. 2020. Artskyddsförordningen. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/artskyddsforordning-2007845_sfs-2007-845

Skogsstyrelsen. 1999. Grönare skog. – Skogsstyrelsens förlag. 208 s.

Skogsstyrelsen/Riksantikvarieämbetet. 1992. Kulturmiljövård i skogen. Skogsstyrelsens förlag. 259 s.

Skogsstyrelsen 2020a. Nyckelbiotoper. <https://www.skogsstyrelsen.se/miljo-och-klimat/biologisk-mangfald/nyckelbiotoper/>. Sökning på Skogsstyrelsens hemsida 2020-07-21.

Skogsstyrelsen 2020b. Sekundär ädellövnaturskog. <https://www.skogsstyrelsen.se/miljo-och-klimat/biologisk-mangfald/nyckelbiotoper/biotoptyper/sekundar-adellovnaturskog/>. Sökning på Skogsstyrelsens hemsida 2020-07-21.

Värmlands museum. 2009. Kulturmiljöutredning vid Skymningen. – Rapport 2009:58, Värmlands museum.

CHECKLISTA MED KOMMENTARER

Betydande landskapsförändringar: Detta är ett landskap som uppstått genom tidigare verksamhet som skapat alléer och troligen även gjort att det uppstått ädellövskog liksom att det växer ädelgranar i det stora skogsområdet i söder. Rullstensåsen är en rest av tidigare naturlandskap i området.

Betydande förändringar i antalet, sammansättning växtarter

eller växtsamhällen: Det går att exploatera större delen av området liksom en del skog utan att skada de växtarter och växtsamhället som finns lokalt i området. Detta beaktat om man tar hänsyn till de höga naturvärden i form av lövträdsalléer, ädellövskog, jätteeckar, samt delar av blandskogen på åsen med stengärdesgårdar, och känslig fauna, som finns inom detta område.

Påverkas någon hotad/rödlistad växtart eller växtsamhälle: Inte om hänsyn tas till de höga naturvärden som utpekats i rapporten

Införandet av någon ny växtart: Delar av området vid stranden är idag starkt negativt påverkat av hägg, som påverkar mångfalden negativt i området. Om den är införd eller förvildad, kan man fråga sig. Om invasiva arter enligt aktuell lagstiftning ej etableras inom området så påverkas det inte.

Betydande förändringar av antalet eller sammansättningen av djurarter i området: Inte på land och inte i vattnet om hänsyn tas till biotopskydd och andra biotoper, liksom arter och träd med högt naturvärde.

Påverkas någon hotad djurart: Om hänsyn tas till de områden och objekt (alléer, träd) med höga naturvärden så påverkas inte några hotade djurarter, generellt sett, av exploatering. Tveksamt om det i övrigt finns någon reproducerande djurart inom området vars bevarandestatus påverkas av en exploatering. Bedömningen är att de fågelarter som observerats inom området har livskraftiga och reproducerande populationer i Sverige. Faunan gynnas generellt om man restaurerar området med solexponerade ekar liksom gör naturvårdsanpassade åtgärder i flera av biotoperna i området. Bevarandet av skogsbiotoper inom området samt därigenom uppkomna skogsbryn samt grönområden i form av park/naturpark med gynnandet av mer ek kan också stärka den lokala förekomsten av djurarter inom området.

Införandet av någon ny djurart eller verka som gräns för djurens förflyttningar och rörelser: Genom att bevara de höga värdena på åsen ges möjlighet för förflyttning mellan sjö och land.

Försämring av fiskevatten eller jaktmarker: Om exploatering görs som medför restaurering av stranden och borttagande av vass så förbättras Vänern som fiskevatten.

Annat friluftsliv: Naturen i området har socialt värde. Det finns ett antal stigar som besökare använder, varav en vandringsled, som ansluter på åsen, leder på denna och längs med Vänern på befintlig grönyta till herrgårdsbyggnaden i campingen i söder. Vänerstranden, och det öppna vattnet på Vålösundet, har förmodligen högst värde för friluftslivet. De åtgärder som i rapporten föreslås för att öppna upp vegetationen längs stranden kommer att öka upplevelsen av Vänern längs med leden. Den stigen bedöms ha högst värde för friluftslivet. Det var också här som flest besökare sågs under den här inventeringen. Inne i storskogen (område K-P) finns också en stig som används. Intill den, inne i det mörka ädelgransbeståndet, finns det en rastplats som förmodligen används av någon skola. Upplevelse av skogen finns, inklusive skogskänsla, såsom för annan tätortsnära skog, men har svårt att sätta ord på den.

Helhetsbedömning: De höga naturvärdena som finns i området kommer att bevaras om hänsyn tas till dessa vid fortsatt planering av bebyggelse och infrastruktur liksom skötsel. De områden med naturvärden som är låga är till synes vanliga och finns i andra delar av kommunen, och i Sverige. Vissa delar skulle på sikt kunna utvecklas till högre värden. Här skulle hänsynen då mer rikta in sig på värden av stora, grova och udda träd för landskapsbild och kanske några dungar med grönska, liksom park och naturpark. Stråket på åsen, de stora bokarna i nordväst och

själva Vänern har annars det enligt mig de klart högsta natur- och upplevelsevärdena och kan förstärkas t.ex. genom väl valda skötselåtgärder vid stranden av sjön varav några förslag finns med i denna rapport.

GRÖNOMRÅDET KRING PRESTERUDS HERRGÅRD

BILAGOR TILL RAPPORT INVENTERING OCH BEDÖMNING AV NATURVÄRDEN
VID DETALJPLANERING AV NORRA SKYMNINGEN 2020

Områdeskartor med hänvisningar till texten i rapporten

- 1) Karta 1: Nordvästra delen – område A-G
- 2) Karta 2: Åsen utanför den nordvästra delen – område H-J
- 3) Karta 3: Skogsområdet sydost – K-O

Naturvärden N Skymningen

Naturvärden N Skymningen

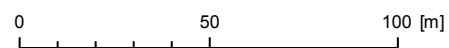

2020-06-23

Kristinehamn kommun

Skogsområde sydost

1:2 000

Naturvärden N Skymningen

Osäker gränsredovisning

2020-06-23

Kristinehamns
kommun

Ås utanför del inom området i nordväst

0 50 100 [m]

1:2 000